

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่ส่งผลต่อการสื่อสารที่แสดงออกถึงความ เป็นผู้นำของเด็ก” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและปัจจัยอื่นๆที่ส่งผล ต่อพฤติกรรมการสื่อสารที่แสดงออกถึงความเป็นผู้นำของเด็ก อายุ 9-12 ปีในเขตกรุงเทพมหานคร โดยในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเพื่อ อธิบายเพิ่มเติม

3.1 ประชากร

ประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กอายุ 9-12 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ใน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 และอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

3.2 กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

3.2.1 การวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม

งานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น/แบ่งประเภท (Stratified and Quota sampling) โดยเลือกจากโรงเรียนแต่ละประเภทที่แตกต่างกัน โดยเลือกจากโรงเรียนตอบรับในการ ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากเด็กนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประเภทโรงเรียนละ 1 แห่ง เป็นกลุ่มตัวอย่างประเภท ดังนี้

- โรงเรียนรัฐบาลทั่วไป 1 แห่ง
- โรงเรียนรัฐบาลที่เป็นสาธิต 1 แห่ง
- โรงเรียนเอกชนทั่วไปที่ไม่ใช่คริสต์ 1 แห่ง
- โรงเรียนเอกชนที่เป็นคริสต์ 1 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนอายุ 9-12 ปี ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 395 คนในโรงเรียนต่างๆจากหลายเขตพื้นที่ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้คำนวณโดยการแทนค่า

จากสูตรของ Yamane Taro ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 395 คน กระจายตามประเภทโรงเรียนที่แตกต่างกัน คือ โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชนคริสต์ โรงเรียนเอกชนที่ไม่ใช่คริสต์ (เนื่องจากตั้งข้อสังเกตว่าโรงเรียนเอกชนคริสต์และไม่ใช่คริสต์มีรูปแบบการเรียนการสอนที่แตกต่างกันจึงน่าจะมีผลต่อเด็กแตกต่างกัน) และโรงเรียนสาธิต โดยได้รับความอนุเคราะห์ในการแจกเก็บข้อมูลจากโรงเรียนต่างๆ โดยแต่ละโรงเรียนแบ่งกระจายเก็บกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 ชั้นปีคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 จากโรงเรียนสาธิตแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 120 คน โรงเรียนพญาไท จำนวน 95 คน โรงเรียนเซนต์จอห์น จำนวน 120 คน และโรงเรียนอรรณมิตร จำนวน 60 คน

3.2.2 การสัมภาษณ์เพื่ออธิบายเพิ่มเติม

การสัมภาษณ์ผู้ปกครองเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและลักษณะการอบรมสั่งสอนเด็ก การมีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรม และการเปิดโอกาสให้เด็กรับสื่อต่างๆ เป็นต้น เพื่ออธิบายเพิ่มเติมจากผลการวิจัยจากแบบสอบถามกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

ตัวแปรตาม คือ การสื่อสารที่แสดงออกถึงความเป็นผู้นำของเด็ก อายุ 9-12 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือ คือ แบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลโดยนำเครื่องมือมาทดสอบความเที่ยงตรงกับกลุ่มตัวอย่างทดลอง จำนวน 20 คน และหลังจากการทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือแล้ว จึงนำมาเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับเด็ก

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามที่สอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ โรงเรียน ระดับชั้นที่กำลังศึกษา การเปิดรับสื่อ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามที่สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆที่มีผลกับพฤติกรรมสื่อสารของเด็ก กล่าวคือ ภูมิหลังทางครอบครัว การเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ปัจจัยการเปิดรับสื่อ เป็นต้น

ส่วนที่ 3 เป็นแบบทดสอบเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมสื่อสารที่แสดงออกถึงความ เป็นผู้นำของเด็กซึ่งนำมาจากงานวิจัยของอุษณีย์ โพธิสุช (2543) ที่อธิบายคุณลักษณะด้านต่างๆ ของเด็กที่มีแนวโน้มจะเป็นเด็กปัญญาเลิศ โดยคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำก็เป็นหนึ่งใน คุณสมบัติดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นกรอบในการสร้างแบบทดสอบเพื่อเก็บข้อมูลจากเด็กกลุ่ม ตัวอย่าง รวม 30 ข้อ

3.5 การเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ทำจดหมายขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนต่างๆ โดยในขั้นแรกพยายาม เลือกโรงเรียนที่มีระดับชื่อเสียงจากการรับรู้ของสังคมในระดับใกล้เคียงกันแต่เนื่องจากโรงเรียน หลายแห่งไม่สะดวกในการให้เก็บข้อมูลในระยะเวลาของการวิจัย จึงเลือกโรงเรียนที่ได้ตอบรับให้ สามารถเก็บข้อมูลได้ทันในระยะเวลาดังกล่าว และเมื่อได้รับการตอบรับให้สามารถเก็บข้อมูลได้ ก็ คัดเลือกโรงเรียนที่จะเป็นตัวแทนประเภทโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างประเภทละ 1 แห่ง ดังนี้

- โรงเรียนอรรถมิตร เป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนเอกชนทั่วไปที่ไม่ใช่คริสต์
- โรงเรียนเทนต์จอห์น เป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนเอกชนคริสต์
- โรงเรียนพญาไท เป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนรัฐบาลทั่วไป
- โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นตัวแทนโรงเรียนสาธิต

ขั้นตอนที่ 2 โรงเรียนที่ตอบรับให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นผู้จัดเด็กนักเรียนที่ จะเป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างโดยกระจายเป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ,5 และ6 จากแต่ละโรงเรียน รวมเป็นเด็กกลุ่มตัวอย่างประมาณ 395 คน

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามเพื่อวัดระดับการสื่อสารที่แสดงความเป็นผู้นำของเด็ก และแบบสอบถามเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวให้เด็กตอบคำถาม โดยทางโรงเรียนเป็นผู้จัด แจกแบบสอบถามให้เด็กทำและเก็บแบบทดสอบคืนเมื่อเด็กทำเสร็จ จากนั้น ผู้วิจัยได้เก็บ

แบบสอบถามกลับคืนจากโรงเรียน และนำคำตอบที่ได้จากแบบทดสอบมาคำนวณเพื่อจัดระดับการสื่อสารที่แสดงออกถึงความเป็นผู้นำของเด็ก และจัดประเภทรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

ขั้นตอนที่ 4 หลังจากนั้น สอบถามโดยการสัมภาษณ์จากตัวแทนผู้ปกครองเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวของเด็กจากโรงเรียนทั้ง 4 แห่งเพื่อนำมาประกอบการอธิบายเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 5 นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัวและแบบทดสอบระดับการสื่อสารที่แสดงออกถึงความเป็นผู้นำของเด็กมาหาค่าความสัมพันธ์ทางสถิติโดยใช้ Pearson Correlation เพื่อดูว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และอธิบายผลที่ได้จากการคำนวณทางสถิติในบทสรุปและอภิปรายผล

หลังจากนั้น นำข้อมูลที่เป็นปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องที่ได้จากแบบสอบถามทั้ง 2 ส่วนมาคำนวณเพื่อหาค่าเฉลี่ยทางสถิติและนำผลที่ได้จากการคำนวณมาอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆที่อาจมีผลต่อการสื่อสารที่แสดงออกถึงความเป็นผู้นำของเด็กในบทสรุปและอภิปรายผล

3.6 การวัดค่าตัวแปร

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์และภูมิหลังครอบครัว เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะนำมาแจกแจงความถี่และคำนวณค่าร้อยละ รวมทั้งหาค่าเฉลี่ยเพื่ออธิบายลักษณะทางประชากรศาสตร์กับการสื่อสารในครอบครัว

ส่วนที่ 2 รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว 3 รูปแบบ

ใช้แบบทดสอบรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบต่างๆ ตามแนวคิดของ Kantor และ Lehr (1976) จำนวน 21 ข้อ โดยจัดเป็นกลุ่มคะแนนสำหรับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวต่างๆ รวม 3 กลุ่ม ได้แก่

1. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปิด ข้อ 1 – 7
2. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด ข้อ 8 – 14
3. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย ข้อ 15 – 21

โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

คำตอบ	คะแนนที่ใช้
เป็นประจำ	4
บ่อยครั้ง	3
บางครั้ง	2
นานๆ ครั้ง	1
ไม่เคยเลย	0

การให้คะแนนแบ่งเป็นช่วงๆ โดยแต่ละช่วงห่างเท่ากัน การรวมคะแนนแยกเป็น 3 กลุ่มตามช่วงของข้อคำถามที่กำหนดไว้ จากนั้น นำมาเปรียบเทียบคะแนนระหว่าง 3 ส่วนและดูว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยซึ่งสะท้อนรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวอยู่ในแบบใดคะแนนของกลุ่มใดสูงสุด แสดงว่ามีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบนั้น

แปลและให้ความหมายคะแนนเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์วัดแบ่งเป็น 3 ระดับดังนี้

ระดับสูง	2.68 – 4.00 คะแนน
ระดับปานกลาง	1.34 – 2.67 คะแนน
ระดับต่ำ	0.00 – 1.33 คะแนน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสื่อสารของเด็กที่แสดงออกถึงความเป็นผู้นำ โดยอ้างอิงจากลักษณะผู้นำของเด็ก 34 ข้อ ดังนี้

1. มีความสนใจใฝ่รู้อย่างกว้างขวาง
2. ชอบเป็นผู้นำกลุ่ม
3. เป็นคนมีอารมณ์ขัน
4. มีวิธีการสื่อสารและปฏิบัติกับบุคคลต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์
5. สามารถจับประเด็นปัญหาและเข้าถึงต้นเหตุที่แท้จริงของปัญหาได้อย่างรวดเร็ว
6. มักถูกเรียกร้องจากกลุ่มให้เป็นผู้ดำเนินการเล่นเกมหรือทำกิจกรรมต่างๆ
7. มีความสามารถในการตัดสินใจ
8. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกเพศ ทุกวัย ชอบทำความรู้จักกับผู้คน
9. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

10. กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ กล้ารับผิดชอบ
11. กล้าแสดงความคิดเห็นในที่ชุมชน
12. มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มเพื่อนหรืออยู่ในกลุ่มผู้ใหญ่
13. ปรับตัวต่อสถานการณ์ใหม่ได้ดี (มีความคิดและการกระทำที่ยืดหยุ่น ควบคุมอารมณ์และความรู้สึกได้ เช่น ไม่รู้สึกไร้ค่าหรืออารมณ์เสียเมื่อมีอะไรเปลี่ยนแปลงไปจากกิจวัตรประจำวัน)
14. พร้อมที่จะรับความคิดใหม่ๆ และคำวิพากษ์วิจารณ์
15. แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี
16. ชอบอาสาเป็นคนจัดการในทุกเรื่อง
17. ชอบเล่นหรืออยู่กับคนหมู่มาก
18. เพื่อนๆชอบที่จะเล่นด้วย
19. สามารถวางแผนและจัดการเรื่องต่างๆได้ดี
20. มีความรับผิดชอบสูง เอาใจใส่ในงานและตั้งใจทำให้ดีที่สุด
21. สร้างศรัทธา ความเชื่อมั่น และสามารถชักจูงคนอื่นให้คล้อยตามได้
22. เป็นคนกว้างขวาง เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับในกลุ่ม
23. ชอบทำงานหลายอย่างและทำอย่างทุ่มเท
24. สามารถควบคุมการดำเนินงานในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายได้
25. มีความเข้าใจลึกซึ้งและว่องไวในเรื่องเหตุและผลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของคน
26. ชอบขบคิดปัญหาต่างๆเกี่ยวกับสังคม (อาจเป็นสังคมในบ้าน โรงเรียน หรือชุมชนก็ได้)
27. ไม่ยอมจำนนต่อปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ
28. รู้จักใช้หลักการหรือแนวคิดใหม่ๆในการแก้ปัญหา
29. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางการจัดระบบทางสังคม (เช่น เมื่อเห็นความไม่ยุติธรรม อาจารย์เริ่มนำกลุ่มเพื่อหาทางแก้ไข โดยไม่ปล่อยให้ผ่านไป)
30. กล้าเสี่ยง
31. สนุกกับงานที่ต้องตัดสินใจ
32. รักความยุติธรรม
33. รู้จักใช้ข้อมูลจากแหล่งต่างๆให้เป็นประโยชน์
34. สามารถควบคุมการดำเนินงานในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายได้

หลังจากได้ทำ Pilot study แล้ว พบว่ามีความซ้ำซ้อนของข้อมูล จึงได้รวมบางข้อเข้าด้วยกัน ได้แก่ ข้อ 8 รวมกับข้อ 9, ข้อ 10 รวมกับข้อ 11, ข้อ 17 รวมกับข้อ 18 และข้อ 21 รวมกับข้อ 22 ดังนั้น แบบทดสอบจึงมีทั้งหมด 30 ข้อ

ทั้งนี้ การแบ่งช่วงคะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คำตอบ	คะแนนที่ให้
เป็นประจำ	4
บ่อยครั้ง	3
บางครั้ง	2
นานๆครั้ง	1
ไม่เคย	0

การให้คะแนนความเป็นผู้นำที่แสดงออกในการสื่อสารของเด็ก จะนำมาหาค่าร้อยละและระดับคะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้

เด็กมีการสื่อสารที่แสดงออกถึงความเป็นผู้นำในระดับสูง	2.68 – 4.00 คะแนน
เด็กมีการสื่อสารที่แสดงออกถึงความเป็นผู้นำในระดับกลาง	1.34 – 2.67 คะแนน
เด็กมีการสื่อสารที่แสดงออกถึงความเป็นผู้นำในระดับต่ำ	0.00 – 1.33 คะแนน

หลังจากนั้น จะนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละและเฉลี่ยเพื่ออธิบายระดับความเป็นผู้นำของเด็ก

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรม โรงเรียน การเปิดสื่อของเด็ก โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละและเฉลี่ยเพื่ออธิบายปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อความเป็นผู้นำของเด็กโดยอภิปรายผลร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม

3.7 การทดสอบความถูกต้องของข้อมูล

การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะกรรมการวิทยานิพนธ์ เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบในด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา และความเที่ยงตรงทางด้านโครงสร้าง (Construct Validity) เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สามารถให้คำตอบต่อการวิจัยครั้งนี้ได้

ผลการทดสอบ Reliability Coefficient ของแบบสอบถามกับเด็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่า Alpha เท่ากับ .8758 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อถือได้ในระดับสูง

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยใช้ร้อยละ การแจกแจงความถี่ และค่าเฉลี่ย (Mean) ในการอธิบายข้อมูลต่างๆ ได้แก่ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว พฤติกรรมความเป็นผู้นำ การทำกิจกรรมนอกเวลา และการเปิดรับสื่อ

2. การทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistic) และกำหนดค่านัยสำคัญที่ .05 เพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

2.1 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับระดับพฤติกรรมความเป็นผู้นำที่แสดงออกในการสื่อสารของเด็ก โดยใช้ Pearson Correlation

2.2 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมความเป็นผู้นำระหว่างกลุ่มที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่ต่างกัน 3 กลุ่มคือ ครอบครัวแบบปิด, ครอบครัวแบบเปิด และครอบครัวแบบปล่อย โดยใช้ Oneway ANOVA

2.3 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมความเป็นผู้นำระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ คือ เพศ อายุ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา และลักษณะการพักอาศัย โดยใช้ t-test และ Oneway ANOVA

2.4 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมความเป็นผู้นำจำแนกตามปัจจัยต่างๆ คือ ประเภทโรงเรียน และการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยใช้ t-test และ Oneway ANOVA

2.5 ทดสอบความสัมพันธ์ของคะแนนพฤติกรรมความเป็นผู้นำและจำนวนกิจกรรมนอกเวลาที่ทำ และความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนพฤติกรรมความเป็นผู้นำและจำนวนสื่อที่เปิดรับ โดยใช้ Pearson Correlation